

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 22ας Σεπτεμβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-482/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Ηνωμένο Βασίλειο) με απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Νοεμβρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Budějovický Budvar, národní podnik,

κατά

Anheuser-Busch Inc.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, Μ. Ilešič, Ε. Levits, Μ. Safjan (εισηγητή) και Μ. Berger, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Νοεμβρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Budějovický Budvar, národní podnik, εκπροσωπούμενη από τους J. Mellor και S. Malynicz, barristers, εκπροσωπούμενους από τον M. Blair, solicitor,
- η Anheuser-Busch Inc., εκπροσωπούμενη από την B. Goebel, Rechtsanwalt,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Ossowski,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes,

— η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Riczioná,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την J. Samnadda,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Φεβρουαρίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 9, παράγραφος 1, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Budějovický Budvar, národní podnik (στο εξής: Budvar), ζυθοποιία με έδρα την πόλη České Budějovice (Τσεχική Δημοκρατία), και της Anheuser-Busch Inc. (στο εξής: Anheuser-Busch), ζυθοποιίας, η έδρα της οποίας είναι στο Saint Louis (Ηνωμένες Πολιτείες), με αντικείμενο το σήμα Budweiser του οποίου είναι αμφότερες δικαιούχοι στο Ηνωμένο Βασίλειο από τις 19 Μαΐου 2000.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 4 της οδηγίας 89/104, υπό τον τίτλο «Περαιτέρω λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας όσον αφορά συγκρούσεις με προγενέστερα δικαιώματα», προέβλεπε:

«1. Ένα σήμα δεν καταχωρίζεται ή, αν έχει καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθεί άκυρο:

- α) εάν είναι πανομοιότυπο με προγενέστερο σήμα, και τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες για τις οποίες το σήμα δηλώνεται ή είναι καταχωρισμένο είναι πανομοιότυπες με εκείνες για τις οποίες προστατεύεται το προγενέστερο σήμα,

[...]

2. Για τους σκοπούς της πρώτης παραγράφου, ως “προγενέστερα σήματα” νοούνται:

- α) τα σήματα τα οποία έχουν κατατεθεί πριν από την ημερομηνία αίτησης του σήματος, αφού ληφθούν υπόψη, ενδεχομένως, τα προβαλλόμενα δικαιώματα προτεραιότητας για τα σήματα αυτά, και τα οποία ανήκουν στις εξής κατηγορίες:

- i) κοινοτικά σήματα·

- ii) σήματα καταχωρισμένα στο οικείο κράτος μέλος ή, όσον αφορά το Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο, στο Γραφείο Σημάτων της Μπενελούξ.

- iii) σήματα με διεθνή καταχώριση, η οποία ισχύει στο οικείο κράτος μέλος,

- β) τα κοινοτικά σήματα των οποίων εγκύρως προβάλλεται η αρχαιότητα, σύμφωνα με τον κανονισμό για το κοινοτικό σήμα, έναντι σήματος που υπάγεται στο στοιχείο α', ii και iii, ακόμη και αν έχει προηγηθεί παραίτηση από το εν λόγω σήμα ή απόσβεση του δικαιώματος επί του σήματος,

- γ) οι αιτήσεις σημάτων που υπάγονται στα στοιχεία α' και β', υπό την επιφύλαξη της καταχώρισής τους,

- δ) τα σήματα τα οποία, κατά την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης του σήματος ή, ενδεχομένως, κατά την ημερομηνία προτεραιότητας που προβάλλεται προς υποστήριξη της αίτησης του σήματος, είναι "παγκοίμως γνωστά" στο οικείο κράτος μέλος, κατά την έννοια του άρθρου 6α της Σύμβασης των Παρισίων.

[...]

- 4 Το άρθρο 5 της οδηγίας 89/104, υπό τον τίτλο «Δικαιώματα που παρέχει το σήμα», όριζε στην πρώτη του παράγραφο:

«Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του:

- α) σημείο πανομοιότυπο με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες πανομοιότυπες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί.

[...]»

- 5 Δυνάμει του άρθρου 9 της οδηγίας 89/104, υπό τίτλο «Απώλεια δικαιώματος λόγω ανοχής»:

«1. Όταν, σε ένα κράτος μέλος, ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, ανέχθηκε εν γνώσει του, για περίοδο πέντε συνεχών ετών, τη χρήση μεταγενέστερου σήματος καταχωρισμένου στο εν λόγω κράτος μέλος, δεν δικαιούται πλέον, βάσει του προγενέστερου σήματος, να ζητήσει την ακύρωση ούτε να αντιταχθεί στη χρήση του μεταγενέστερου σήματος για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες το μεταγενέστερο σήμα χρησιμοποιήθηκε, εκτός αν η κατάθεση του μεταγενέστερου σήματος ήταν κακόπιστη.

2. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να προβλέψει ότι η παράγραφος 1 ισχύει για τον δικαιούχο προγενέστερου σήματος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 4, στοιχείο α' ή για τον δικαιούχο άλλου προγενέστερου δικαιώματος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 4, στοιχεία β' ή γ'.

3. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2, ο δικαιούχος μεταγενέστερου καταχωρισμένου σήματος δεν δικαιούται να αντιταχθεί στη χρήση του προγενέστερου δικαιώματος, ακόμα και αν το δικαίωμα εκείνο δεν μπορεί πλέον να προβληθεί κατά του μεταγενέστερου σήματος.»
- 6 Η οδηγία 89/104 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299, σ. 25), που τέθηκε σε ισχύ στις 28 Νοεμβρίου 2008. Εντούτοις, η διαφορά της κύριας δίκης εξακολουθεί να διέπεται, λαμβανομένης υπόψη της ημερομηνίας των πραγματικών περιστατικών, από την οδηγία 89/104.

Η εθνική νομοθεσία

- 7 Οι διατάξεις της οδηγίας 89/104 μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου με τον νόμο περί σημάτων του 1994 (Trade Marks Act 1994), που τέθηκε σε ισχύ την 31η Οκτωβρίου 1994.
- 8 Προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή η οδηγία 89/104, ο νόμος περί σημάτων του 1994 αντικατέστησε τον νόμο περί σημάτων του 1938 (Trade Marks Act 1938).

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 9 Κατά το αιτούν δικαστήριο, μετά την είσοδό τους στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, αντιστοίχως κατά τα έτη 1973 και 1974, οι Budvar και Anheuser-Busch εμπορεύονταν αμφότερες ζύθο υπό το λεκτικό σημείο «Budweiser» ή υπό όρους που περιελάμβαναν το σημείο αυτό.

- 10 Κατά το αιτούν δικαστήριο, καίτοι οι ονομασίες τους είναι όμοιες, οι μύρες των Budvar και Anheuser-Busch δεν εμφανίζουν τα ίδια χαρακτηριστικά. Η γεύση, η τιμή και η παρουσίασή τους ανέκαθεν διέφεραν και, στις αγορές στις οποίες αμφότερες οι Budvar και Anheuser-Busch είναι παρούσες, οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται σαφώς τη διαφορά, και τούτο παρότι υφίσταται μικρός βαθμός συγχύσεως μεταξύ αυτών.
- 11 Τον Νοέμβριο του 1976, η Budvar ζήτησε την καταχώριση της λέξεως «Bud» ως σήματος. Η Anheuser-Busch αντιτάχθηκε σε τέτοιου είδους καταχώριση.
- 12 Κατά τη διάρκεια του έτους 1979, η Anheuser-Busch ενήγαγε την Budvar λόγω απατηλής χρήσεως διακριτικού σημείου, ζητώντας να της απαγορευτεί η χρήση του όρου «Budweiser». Η Budvar άσκησε ανταγωγή λόγω απατηλής χρήσεως διακριτικού σημείου, ζητώντας με τη σειρά της να απαγορευτεί στην Anheuser-Busch η χρήση της λέξεως «Budweiser».
- 13 Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας λόγω απατηλής χρήσεως διακριτικού σημείου, ανεστάλη η διαδικασία της ανακοπής κατά της καταχωρίσεως της λέξεως «Bud».
- 14 Στις 11 Δεκεμβρίου 1979, η Anheuser-Busch ζήτησε να καταχωρισθεί ως σήμα η λέξη «Budweiser» για τα προϊόντα «ζύθος, ζύθος αφροζύμης και μαύρος ζύθος». Κατά της αιτήσεως αυτής η Budvar άσκησε ανακοπή.
- 15 Η αγωγή και η ανακοπή λόγω απατηλής χρήσεως διακριτικού σημείου απορρίφθηκαν πρωτοδίκως και κατ' έφεση, καθόσον τα επιληφθέντα δικαστήρια έκριναν ότι κανένας εκ των διαδίκων δεν δημιουργούσε παραπλανητικές εντυπώσεις στο κοινό και ότι το λεκτικό σημείο «Budweiser» απολαύει διττής φήμης.

- 16 Η λέξη «Bud» καταχωρίστηκε ακολούθως δεόντως ως σήμα της Budvar, καθόσον η ανακοπή που άσκησε η Anheuser-Busch απορρίφθηκε.
- 17 Στις 28 Ιουνίου 1989, η Budvar άσκησε ανταγωγή ζητώντας να καταχωρισθεί η λέξη «Budweiser» ως σήμα, κατά της οποίας η Anheuser-Busch άσκησε ανακοπή.
- 18 Τον Φεβρουάριο του 2000, το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) απέρριψε αμφότερες τις ανακοπές κατά της καταχώρισεως της λέξεως «Budweiser» και αποφάσισε ότι οι Budvar και Anheuser-Busch μπορούσαν αμφότερες να καταχωρίσουν τη λέξη αυτή ως σήμα. Κατ' εφαρμογή του νόμου περί σημάτων του 1994, το εν λόγω δικαστήριο βασίστηκε στον νόμο περί σημάτων του 1938 ο οποίος επέτρεπε ρητώς την παράλληλη καταχώριση δύο πανομοιότυπων ή παρόμοιων σε βαθμό που να προκαλείται σύγχυση σημάτων σε περιπτώσεις καλόπιστης εκ παραλλήλου χρήσεως («honest concurrent use») ή όταν συντρέχουν άλλες ειδικές περιστάσεις.
- 19 Κατόπιν της εκδόσεως αυτής της δικαστικής αποφάσεως, αμφότεροι οι διάδικοι ενεγράφησαν στο μητρώο σημάτων του Ηνωμένου Βασιλείου στις 19 Μαΐου 2000 ως δικαιούχοι του λεκτικού σήματος Budweiser, για τα προϊόντα «ζύθος, ζύθος αφροζύμης και μαύρος ζύθος».
- 20 Κατ' αποτέλεσμα η Budvar πέτυχε την καταχώριση υπέρ της δύο σημάτων στο Ηνωμένο Βασίλειο, του Bud (αίτηση καταχώρισεως που κατατέθηκε τον Νοέμβριο του 1976) και του Budweiser (αίτηση καταχώρισεως που κατατέθηκε τον Ιούνιο του 1989). Η Anheuser-Busch πέτυχε να καταχωρισθεί ως σήμα η λέξη Budweiser (αίτηση καταχώρισεως που κατατέθηκε τον Δεκέμβριο του 1979).
- 21 Στις 18 Μαΐου 2005, δηλαδή τέσσερα έτη και 364 ημέρες μετά την καταχώριση υπέρ των Budvar και Anheuser-Busch του σήματος «Budweiser», η δεύτερη ζήτησε από το μητρώο σημάτων του Ηνωμένου Βασιλείου να κηρύξει άκυρη την υπέρ της Budvar καταχώριση του σήματος.

- 22 Στην αίτηση κηρύξεως της ακυρότητας Anheuser-Busch προέβαλε, πρώτον, ότι, και-τοι τα σήματα Budweiser καταχωρίστηκαν στο μητρώο την ίδια ημέρα υπέρ αμφό-τερων των επιχειρήσεων, το σήμα της Anheuser-Busch ήταν «προγενέστερο», υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104, δεδομένου ότι αυτή κατέθεσε την αίτηση καταχώρισεως σε ημερομηνία προγενέστερη της καταθέσεως της αιτήσεως της Budvar. Δεύτερον, δεδομένου ότι τα σήματα και τα προϊόντα είναι πανομοιότυπα υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας, η Anheuser-Busch νομίμως ζητούσε την κήρυξη της ακυρότητας του σήμα-τος της Budvar. Τρίτον, δεν υφίσταται ζήτημα απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής, δεδομένου ότι η κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας πενταετής περίοδος δεν είχε ακόμη παρέλθει.
- 23 Το μητρώο σημάτων του Ηνωμένου Βασιλείου έκανε δεκτή την αίτηση κηρύξεως της ακυρότητας που υπέβαλε η Anheuser-Busch.
- 24 Στις 19 Φεβρουαρίου 2008, το High Court of Justice (England & Wales) (Chancery Division) απέρριψε την προσφυγή που άσκησε η Budvar όσον αφορά τα προϊόντα «ζύθο, ζύθο αφροζύμης και μαύρο ζύθο».
- 25 Το αιτούν δικαστήριο ενώπιον του οποίου η Budvar άσκησε ένδικο μέσο επισημαίνει ότι έχει αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας 89/104, ιδίως όσον αφορά τις έννοιες της «ανοχής» και της «περίοδου» που αναφέρονται σε αυτό το άρθρο. Το αιτούν δικαστήριο έχει επίσης αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας. Συναφώς, επισημαίνει ότι η Budvar προέβαλε ενώπιόν του ότι, παρά τη φαινομενικώς απόλυτη προστασία της οποίας απολαύει το προγενέστερο σήμα, οσάκις μεταγενέστερο πανομοιότυπο σήμα προσδιορίζει πανομοιότυπα προϊόντα, εξαίρεση από την προστασία αυτή θα μπο-ρούσε να γίνει δεκτή στην περίπτωση επί μακρῶ καλόπιστης εκ παραλλήλου χρή-σεως των δύο σημάτων. Ειδικότερα, σε τέτοια περίπτωση η χρήση πανομοιότυπων σημάτων από αμφοτέρους τους διαδίκους δεν θίγει την εγγύηση προελεύσεως που διασφαλίζει το σήμα, εφόσον τα εν λόγω σήματα δεν προσδιορίζουν προϊόντα μίας και μόνον επιχειρήσεως, αλλά προϊόντα της μίας ή της άλλης.

26 Υπό τις περιστάσεις αυτές το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ποια είναι η έννοια της λέξεως “ανέχθηκε”, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104, ειδικότερα δε:

α) Αποτελεί η λέξη “ανέχθηκε” έννοια του κοινοτικού δικαίου ή τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να εφαρμόζουν σχετικώς τους κανόνες του εθνικού δικαίου (περιλαμβανομένων των κανόνων περί ολιγογραφίας ή περί της από μακρόν εδραιωμένης καλόπιστης χρήσεως εκ παραλλήλου);

β) Εφόσον η λέξη “ανέχθηκε” αποτελεί έννοια του κοινοτικού δικαίου, μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο δικαιούχος σήματος ανέχθηκε τη μακροχρόνια και σαφώς εδραιωμένη καλόπιστη χρήση πανομοιότυπου σήματος από τρίτον, όταν την γνώριζε από μακρού, αλλά δεν είχε τη δυνατότητα να αντιταχθεί σ’ αυτήν;

γ) Απαιτείται, εν πάση περιπτώσει, ο δικαιούχος σήματος να το έχει καταχωρίσει πριν αρχίσει να “ανέχεται” τη χρήση από τρίτον i) πανομοιότυπου ή ii) παρόμοιου σε βαθμό που να προκαλείται σύγχυση σήματος;

2) Ποια είναι η αφετηρία της “περιόδου των πέντε συνεχών ετών”, ειδικότερα δε μπορεί αυτή να αρχίσει (και συνεπώς να λήξει) πριν ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος επιτύχει πράγματι την καταχώριση του σήματός του, σε περίπτωση δε καταφατικής απαντήσεως, ποιες είναι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την έναρξη της περιόδου αυτής;

- 3) Μπορεί το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 να παρέχει στον δικαιούχο προγενέστερου σήματος τη δυνατότητα να επικαλεσθεί επιτυχώς τα δικαιώματά του που απορρέουν από το σήμα, παρά τη μακροχρόνια καλόπιστη εκ παραλλήλου χρήση δύο πανομοιότυπων σημάτων για πανομοιότυπα προϊόντα, οπότε η εγγύηση της προελεύσεως βάσει του προγενέστερου σήματος δεν συνεπάγεται πλέον ότι το σήμα προσδιορίζει αποκλειστικώς τα προϊόντα του δικαιούχου του προγενέστερου σήματος, αλλά τα προϊόντα είτε του ιδίου είτε του άλλου χρήστη;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος, υπό α' και β'

- ²⁷ Με το πρώτο του ερώτημα, υπό α' και β', το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η «ανοχή» κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 είναι έννοια του δικαίου της Ένωσης και, σε καταφατική περίπτωση αν ο δικαιούχος σήματος μπορεί να θεωρηθεί ότι ανέχθηκε, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, τη μακροχρόνια και σαφώς εδραιωμένη καλόπιστη χρήση από τρίτον σήματος πανομοιότυπου με το αυτό του δικαιούχου, όταν αυτός τη γνώριζε από μακρού, αλλά δεν είχε τη δυνατότητα να αντιταχθεί σ' αυτήν.
- ²⁸ Επιβάλλεται εκ προοιμίου η διαπίστωση ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 δεν περιλαμβάνει κανέναν ορισμό της έννοιας «ανοχή», η οποία δεν ορίζεται ούτε στα λοιπά άρθρα της οδηγίας αυτής. Επιπλέον, η οδηγία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών όσον αφορά την εν λόγω έννοια.

- 29 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από τις επιταγές τόσο της ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας προκύπτει ότι το γράμμα διατάξεως του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της εννοίας και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο, με βάση το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή και τον σκοπό που επιδιώκει η οικεία κανονιστική ρύθμιση (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Ιανουαρίου 1984, 327/82, Ekro, Συλλογή 1984, σ. 107, σκέψη 11, της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-287/98, Linster, Συλλογή 2000, σ. I-6917, σκέψη 43, και της 21ης Οκτωβρίου 2010, C-467/08, Padawan, Συλλογή 2010, σ. I-10055, σκέψη 32).
- 30 Είναι μεν αληθές ότι, κατά την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, «δεν φαίνεται αναγκαία η πλήρης προσέγγιση των νομοθεσιών περί σημάτων των κρατών μελών», πλην όμως η οδηγία εναρμονίζει βασικούς κανόνες ουσίας στον εν λόγω τομέα, δηλαδή, σύμφωνα με την ίδια αιτιολογική σκέψη, κανόνες που αφορούν τις εθνικές διατάξεις οι οποίες έχουν την πλέον άμεση επίδραση στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, και η αιτιολογική αυτή σκέψη δεν αποκλείει να είναι πλήρης η σχετική με τους κανόνες αυτούς εναρμόνιση (απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, C-355/96, Silhouette International Schmied, Συλλογή 1998, σ. I-4799, σκέψη 23, και της 11ης Μαρτίου 2003, C-40/01, Ansul, Συλλογή 2003, σ. I-2439, σκέψη 27).
- 31 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι, κατά την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/104, «η πραγματοποίηση των στόχων [των νομοθεσιών των κρατών μελών], οι οποίοι επιδιώκονται με την προσέγγιση, προϋποθέτει ότι η απόκτηση και η διατήρηση του δικαιώματος επί του κατατεθέντος σήματος εξαρτάται, κατ' αρχήν, από τους ίδιους όρους σε όλα τα κράτη μέλη». Κατά την ένατη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, «για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων και της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών, είναι βασικό να παρέχεται στο μέλλον η αυτή προστασία στα καταχωρισμένα σήματα, σύμφωνα με τη νομοθεσία όλων των κρατών μελών». Τέλος, επίσης κατά την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας, «για λόγους ασφαλείας του δικαίου και χωρίς να θίγονται κατά τρόπο ανεπιχειρήτα συμφέροντα του δικαιούχου προγενέστερου σήματος, πρέπει να προβλεφθεί πως ο

εν λόγω δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να ζητά την ακυρότητα ή να αντιτίθεται στη χρήση σήματος μεταγενέστερου του δικού του, εφόσον εν γνώσει του ανέχθηκε τη χρήση αυτή για μεγάλο διάστημα, εκτός αν η αίτηση για το μεταγενέστερο σήμα έγινε κακόπιστα».

- 32 Υπό το πρίσμα των αιτιολογικών σκέψεων της οδηγίας 89/104, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα άρθρα 5 έως 7 της οδηγίας αυτής προβαίνουν σε πλήρη εναρμόνιση των κανόνων των σχετικών με τα παρεχόμενα από το σήμα δικαιώματα και καθορίζουν, επομένως, τα δικαιώματα που απολαύουν οι δικαιούχοι σήματος εντός της Ένωσης (αποφάσεις *Silhouette International Schmied*, προπαρατεθείσα, σκέψη 25 της 20ής Νοεμβρίου 2001, C-414/99 έως C-416/99, *Zino Davidoff και Levi Strauss*, Συλλογή 2001, σ. I-8691, σκέψη 39, καθώς και της 3ης Ιουνίου 2010, C-127/09, *Coty Prestige Lancaster Group*, Συλλογή 2010, σ. I-4965, σκέψη 27).
- 33 Ομοίως, από τις εν λόγω αιτιολογικές σκέψεις πρέπει να συναχθεί ότι το άρθρο 9 της οδηγίας 89/104 εναρμονίζει πλήρως τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο δικαιούχος μεταγενέστερου καταχωρισμένου σήματος μπορεί, στο πλαίσιο της απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής, να διατηρήσει το δικαίωμά της επί αυτού του σήματος, οσάκις ο δικαιούχος πανομοιότυπου προγενέστερου σήματος ζητεί την κήρυξη της ακυρότητας ή αντίκειται στη χρήση του εν λόγω μεταγενέστερου σήματος.
- 34 Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, από τις διατάξεις της οδηγίας 89/104, και ιδίως του άρθρου της 9, αυτή αποβλέπει γενικώς στη στάθμιση, αφενός, του συμφέροντος του δικαιούχου του σήματος να διασφαλίσει την ουσιαστική λειτουργία του σήματος και, αφετέρου, του συμφέροντος άλλων επιχειρηματιών να έχουν στη διάθεσή τους σημεία ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους (απόφαση της 27ης Απριλίου 2006, C-145/05, *Levi Strauss*, Συλλογή 2006, σ. I-3703, σκέψεις 28 και 29).

- 35 Επιπροσθέτως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η έννοια της «ανοχής» χρησιμοποιείται στο άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 207/2009, του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, περί κοινοτικού σήματος (ΕΕ L 78, σ. 1), υπό την έννοια που έχει κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104.
- 36 Συγκεκριμένα, το καθεστώς των κοινοτικών σημάτων συνιστά αυτοτελές σύστημα το οποίο αποτελείται από ένα σύνολο κανόνων και επιδιώκει σκοπούς που προσιδιάζουν σ' αυτό, η δε εφαρμογή του είναι ανεξάρτητη κάθε εθνικού συστήματος (βλ. αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2007, *Develey* κατά ΓΕΕΑ, C-238/06 P, Συλλογή 2007, σ. I-9375, σκέψη 65, καθώς και της 16ης Ιουλίου 2009, C-202/08 P και C-208/08 P, *American Clothing Associates* κατά ΓΕΕΑ και ΓΕΕΑ κατά *American Clothing Associates*, Συλλογή 2009, σ. I-6933, σκέψη 58).
- 37 Συνεπώς, η «ανοχή» κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 συνιστά έννοια του δικαίου της Ένωσης η οποία πρέπει να έχει την ίδια σημασία και το ίδιο περιεχόμενο σε όλα τα κράτη μέλη. Στο Δικαστήριο αποκείται κατά συνέπεια να την ερμηνεύσει κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο εντός της έννομης τάξεως της Ένωσης.
- 38 Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, υπό β', το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, καίτοι η έννοια της «ανοχής» κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104, καταλαμβάνει καταστάσεις στις οποίες ο δικαιούχος σήματος δεν μπορεί να απαγορεύσει τη χρήση από τρίτο πανομοιότυπου σήματος, οι *Anheuser-Busch* και *Budvar* στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης ανέχθηκαν αμφότερες εκ των πραγμάτων τη χρήση του λεκτικού σημείου «*Budweiser*» στο Ηνωμένο Βασίλειο για διάστημα πλέον των 30 ετών.
- 39 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ο προσδιορισμός της σημασίας και του περιεχομένου εκφράσεων ως προς τις οποίες το δίκαιο της Ένωσης δεν παρέχει κανέναν ορισμό πρέπει να γίνεται σύμφωνα με το σύνηθες νόημά τους στην καθημερινή γλώσσα, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου αυτές χρησιμοποιούνται και των σκοπών που επιδιώκει η ρύθμιση της οποίας αποτελούν τμήμα (βλ.,

υπ' αυτήν την έννοια, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2005, C-336/03, easyCar, Συλλογή 2005, σ. I-1947, σκέψη 21, της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-549/07, Wallentin-Hermann, Συλλογή 2008, σ. I-11061, σκέψη 17, και της 29ης Ιουλίου 2010, C-151/09, UGT-FSP, Συλλογή 2010, σ. I-7591, σκέψη 39).

- 40 Επιπλέον, το προοίμιο πράξεως της Ένωσης μπορεί να διευκρινίζει το περιεχόμενο αυτής (βλ. αποφάσεις της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-344/04, IATA και ELFAA, Συλλογή 2006, σ. I-403, σκέψη 76, καθώς και Wallentin-Hermann, προπαρατεθείσα, σκέψη 17).
- 41 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι στις περισσότερες γλωσσικές αποδόσεις της οδηγίας 89/104 ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται τόσο στην ενδέκατη αιτιολογική σκέψη όσο και στο άρθρο 9, παράγραφος 1, αυτής, προκειμένου να δηλώσει την έννοια της «ανοχής». Το γεγονός ότι η αγγλική απόδοση χρησιμοποιεί τους όρους «tolerated» στην ενδέκατη αιτιολογική σκέψη και «acquiesced in» στο άρθρο 9, παράγραφος 1, είναι άνευ σημασίας, εφόσον, όπως επισημαίνει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου στις γραπτές της παρατηρήσεις, η χρήση του όρου «tolerated» δεν σημαίνει ότι το εν λόγω άρθρο 9, παράγραφος 1, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο λιγότερο αυστηρό.
- 42 Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι το ρήμα «ανέχομαι» έχει περισσότερες συνήθεις σημασίες στην καθομιλουμένη, μία εκ των οποίων σημαίνει «παραβλέπω κάτι» ή «δεν εμποδίζω κάτι».
- 43 Η «ανοχή» διακρίνεται επομένως από τη «συγκατάθεση», όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104, η οποία συγκατάθεση πρέπει να δηλώνεται με τρόπο που να εκφράζει με βεβαιότητα τη βούληση παραιτήσεως από δικαίωμα (βλ. απόφαση Zino Davidoff και Levi Strauss, προπαρατεθείσα, σκέψη 45).

- 44 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 70 των προτάσεών της, επικαλούμενη μεταξύ άλλων τη δανική και σουηδική απόδοση του άρθρου 9 της οδηγίας 89/104, όποιος ανέχεται επιδεικνύει παθητικότητα, καθόσον παραιτείται από τη λήψη των μέτρων που έχει στη διάθεσή του, προκειμένου να αντιμετωπίσει κατάσταση την οποία γνωρίζει και δεν επιθυμεί κατ' ανάγκη. Ειδικότερα, η έννοια της «ανοχής» σημαίνει ότι όποιος ανέχεται παραμένει αδρανής έναντι καταστάσεως στην οποία θα είχε τη δυνατότητα να αντιταχθεί.
- 45 Προς τους σκοπούς του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104, η επίμαχη έννοια της «ανοχής» έχει συνεπώς την έννοια ότι ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανέχτηκε την από μακρού εδραιωμένη καλόπιστη χρήση εκ παραλλήλου, την οποία γνώριζε προ πολλού, από τρίτο μεταγενέστερου σήματος πανομοιότυπου με το σήμα του εν λόγω δικαιούχου αν αυτός στερούνταν κάθε δυνατότητας να αντιταχθεί προς τη χρήση αυτή.
- 46 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από το πλαίσιο του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104, καθώς και τους σκοπούς αυτής.
- 47 Ειδικότερα, αφενός, η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος πρέπει να έχει «ανεχθεί συνειδητώς» τη χρήση σήματος μεταγενέστερου του δικού του επί μακρόν, ήτοι «κακόπιστα», «εν γνώσει». Η ίδια αιτιολογική σκέψη διευκρινίζει ότι δεν πρέπει να θίγονται «κατά τρόπο ανεπιεική» τα συμφέροντα του δικαιούχου προγενέστερου σήματος. Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 72 των προτάσεών της, θα ήταν ανεπιεικές να αποκλεισθεί από τον δικαιούχο προγενέστερου σήματος η δυνατότητα να ζητήσει να κηρυχθεί άκυρο ένα σήμα ή να αντιταχθεί στη χρήση μεταγενέστερου πανομοιότυπου σήματος, ενώ δεν είχε τη δυνατότητα να το πράξει.

- 48 Αφετέρου, όπως ήδη επισημάνθηκε στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως, η οδηγία 89/104 αποβλέπει στη στάθμιση, αφενός, του συμφέροντος του δικαιούχου του σήματος να διασφαλίσει την ουσιώδη λειτουργία του σήματος και, αφετέρου, του συμφέροντος άλλων επιχειρηματιών να έχουν στη διάθεσή τους σημεία ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους. Ο σκοπός αυτός συνεπάγεται ότι, προκειμένου να διασφαλισθεί αυτή η ουσιώδης λειτουργία, ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος πρέπει να είναι σε θέση, στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, να αντιταχθεί στη χρήση μεταγενέστερου σήματος πανομοιότυπου με το δικό του.
- 49 Σκόπιμο είναι να προστεθεί ότι, όπως υπογράμμισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κάθε προσφυγή ενώπιον διοικητικού ή δικαιοδοτικού οργάνου από τον δικαιούχο του προγενέστερου σήματος κατά τη διάρκεια του διαστήματος που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 συνεπάγεται διακοπή της προθεσμίας της απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής.
- 50 Βάσει των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα, υπό α' και β', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η ανοχή κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 είναι έννοια του δικαίου της Ένωσης και ότι ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανέχτηκε την από μακρού εδραιωμένη καλόπιστη χρήση εκ παραλλήλου, την οποία γνώριζε προ πολλού, από τρίτο μεταγενέστερου σήματος πανομοιότυπου με το σήμα του εν λόγω δικαιούχου αν αυτός στερούνταν κάθε δυνατότητας να αντιταχθεί προς τη χρήση αυτή.

Επί του πρώτου ερωτήματος, υπό γ', και επί του δεύτερου ερωτήματος

- 51 Με το πρώτο ερώτημα, υπό γ', και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν η προθεσμία της απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 μπορεί να αρχίσει να τρέχει πριν ο δικαιούχος του

προγενέστερου σήματος καταχωρίσει το δικό του σήμα, και σε καταφατική περίπτωση, ποιες είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις, προκειμένου να αρχίσει να τρέχει η εν λόγω προθεσμία της απώλειας δικαιώματος.

- 52 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, όπως συνάγεται από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/104, ο κανόνας της απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής που προβλέπει το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας καθιερώθηκε για λόγους ασφάλειας δικαίου.
- 53 Από το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 συνάγεται ότι τέσσερις προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν, προκειμένου να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία της απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής σε περίπτωση χρήσεως μεταγενέστερου σήματος πανομοιότυπου με προγενέστερο ή παρεμφερές σήμα σε βαθμό που να προκαλείται σύγχυση.
- 54 Πρώτον, δεδομένου ότι το εν λόγω άρθρο 9, παράγραφος 1, αναφέρεται σε «μεταγενέστερο καταχωρισμένο σήμα», η καταχώριση του σήματος αυτού εντός του εν λόγω κράτους μέλους συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση. Η προθεσμία απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής δεν μπορεί συνεπώς να τρέξει από την απλή χρήση μεταγενέστερου σήματος, ακόμη και αν ο δικαιούχος αυτού προβεί ακολούθως στην καταχώρισή του.
- 55 Όσον αφορά την καταχώριση του μεταγενέστερου σήματος εντός του εν λόγω κράτους μέλους, επισημαίνεται ότι η πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/104 διευκρινίζει ότι «τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να καθορίσουν τις διαδικαστικές διατάξεις που αφορούν την καταχώριση, την έκπτωση ή την ακυρότητα των σημάτων που αποκτώνται με καταχώριση· ότι τα κράτη μέλη, παραδείγματος χάρη, καθορίζουν τη μορφή των διαδικασιών καταχώρισης και ακυρότητας, αποφασίζουν αν τα προγενέστερα δικαιώματα πρέπει να προβάλλονται κατά τη διαδικασία καταχώρισης ή κατά τη διαδικασία ακυρότητας ή και στις δύο, και ακόμη, στην περίπτωση που τα προγενέστερα δικαιώματα μπορούν να προβληθούν στη διαδικασία καταχώρισης, προβλέπουν διαδικασία ανακοπής ή αυτεπάγγελτη εξέταση ή και τα δύο· ότι τα

κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα καθορισμού των αποτελεσμάτων της έκπτωσης ή της ακυρότητας των σημάτων».

- 56 Δεύτερον, η κατάθεση μεταγενέστερου σήματος πρέπει να γίνεται καλόπιστα από τον δικαιούχο του.
- 57 Τρίτον, ο δικαιούχος μεταγενέστερου σήματος πρέπει να κάνει χρήση του σήματός του εντός του κράτους μέλους στο οποίο αυτό καταχωρίστηκε.
- 58 Τέταρτον, ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος πρέπει να γνωρίζει την καταχώριση του μεταγενέστερου σήματος και τη χρήση του σήματος αυτού μετά την καταχώρισή του.
- 59 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να ελέγξει αν στη διαφορά της κύριας δίκης συντρέχουν οι τέσσερις αυτές αναγκαίες προϋποθέσεις για την έναρξη της προθεσμίας απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής.
- 60 Κατόπιν αυτής της διευκρίνισης, σκόπιμο είναι να προστεθεί ότι η καταχώριση του προγενέστερου σήματος στο εν λόγω κράτος μέλος δεν συνιστά αναγκαία προϋπόθεση, προκειμένου να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία της απώλειας δικαιώματος λόγω ανοχής.
- 61 Ειδικότερα, στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104 γίνεται λόγος περί «του προγενέστερου σήματος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2», της εν λόγω οδηγίας. Ειδικότερα, κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως, ένα σήμα είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι είναι προγενέστερο, χωρίς να έχει καταχωρισθεί, όπως στην περίπτωση των «αιτήσεων σημάτων [...] υπό την επιφύλαξη της καταχωρίσεώς τους και των «παγκοίως γνωστών» σημάτων, που προβλέπονται αντιστοίχως στο άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχεία γ' και δ', της εν λόγω οδηγίας.

62 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα, υπό γ', και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η καταχώριση προγενέστερου σήματος στο εν λόγω κράτος μέλος δεν συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία της απώλειας λόγω ανοχής που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104. Οι απαραίτητες προϋποθέσεις για να τρέξει η εν λόγω προθεσμία απώλειας δικαιώματος, ζήτημα ο έλεγχος του οποίου απόκειται στον εθνικό δικαστή, είναι, πρώτον, η καταχώριση του μεταγενέστερου σήματος στο εν λόγω κράτος μέλος, δεύτερον, η καλόπιστη κατάθεση του εν λόγω σήματος, τρίτον, η χρήση του προγενέστερου σήματος από τον δικαιούχο αυτού στο κράτος μέλος στο οποίο καταχωρίστηκε και, τέταρτον, η γνώση από τον δικαιούχο του προγενέστερου σήματος της καταχώρισεως του μεταγενέστερου σήματος και της χρήσεως αυτού μετά την καταχώρισή του.

Επί του τρίτου ερωτήματος

63 Με το τρίτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσία, αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος μπορεί να πετύχει την ακύρωση μεταγενέστερου πανομοιότυπου σήματος που προσδιορίζει τα ίδια ή παρόμοια προϊόντα σε περίπτωση επί μακρῶ καλόπιστης εκ παραλλήλου χρήσεως των δύο σημάτων.

64 Προκαταρκτικῶς, επισημαίνεται ότι η Anheuser-Busch αμφισβητεί το παραδεκτό του συγκεκριμένου ερωτήματος, καθόσον βασίζεται στην εσφαλμένη υπόθεση ότι το σήμα Budweiser προσδιορίζει τόσο τα προϊόντα της όσο και εκείνα της Budvar. Επιπλέον, η Anheuser-Busch χρησιμοποίησε το σήμα Budweiser αυτό καθεαυτό στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ η Budvar εμπορευόταν τα προϊόντα της υπό τους όρους «Budweiser Budvar».

65 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομικού πλαισίου που προσδιορίστηκε με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν είναι αρμόδιο να ελέγξει το Δικαστήριο, είναι κατά τεκμήριο

λυσιτελή (βλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-210/06, *Cartesio*, Συλλογή 2008, σ. I-9641, σκέψη 67, της 7ης Οκτωβρίου 2010, C-515/08, *dos Santos Palhota* κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-9133, σκέψη 20, καθώς και της 5ης Απριλίου 2011, C-119/09, *Société fiduciaire nationale d'expertise comptable*, Συλλογή 2011, σ. I-2551, σκέψη 21).

- 66 Επομένως, το τρίτο ερώτημα είναι παραδεκτό.
- 67 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το άρθρο 4 της οδηγίας 89/104 ορίζει τους συμπληρωματικούς λόγους που δικαιολογούν την άρνηση καταχωρίσεως ή την ακυρότητα σήματος σε περίπτωση συγκρούσεως με προϋφιστάμενα δικαιώματα. Η παράγραφος 1, στοιχείο α', του εν λόγω άρθρου προβλέπει επομένως ότι καταχωρισμένο σήμα είναι δυνατό να κηρυχθεί άκυρο, όταν είναι πανομοιότυπο με προγενέστερο σήμα και τα προϊόντα και οι υπηρεσίες για τις οποίες καταχωρίστηκε το σήμα είναι πανομοιότυπες με αυτές για τις οποίες το προγενέστερο σήμα προστατεύεται.
- 68 Συναφώς, κατά τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/104 η προστασία που παρέχεται από το καταχωρισμένο σήμα, σκοπός του οποίου είναι ιδίως να εξασφαλίσει τη λειτουργία του σήματος ως σημείου προέλευσης, είναι απόλυτη στην περίπτωση ταυτότητας μεταξύ, αφενός, του σήματος και του σημείου και, αφετέρου, των προϊόντων ή των υπηρεσιών.
- 69 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 αντιστοιχούν κατ' ουσία προς εκείνες του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας, που προσδιορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες ο δικαιούχος σήματος μπορεί να απαγορεύσει σε τρίτους τη χρήση σημείων πανομοιότυπων με το σήμα για προϊόντα και υπηρεσίες πανομοιότυπες με αυτές για τις οποίες καταχωρίστηκε το σήμα (απόφαση της 20ής Μαρτίου 2003, C-291/00, *LTJ Diffusion*, Συλλογή 2003, σ. I-2799, σκέψη 41).

- 70 Συνεπώς, η ερμηνεία από το Δικαστήριο του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 θα ισχύει και για το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας, δεδομένου ότι η ερμηνεία αυτή μπορεί να μεταφερθεί, τηρουμένων των αναλογιών, στην τελευταία αυτή διάταξη (βλ. απόφαση LTJ Diffusion, προπαρατεθείσα, σκέψη 43).
- 71 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το αποκλειστικό δικαίωμα που προβλέπεται από το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 παρέχεται για να μπορεί ο δικαιούχος του σήματος να προστατεύει τα ειδικά συμφέροντά του ως τέτοιος, δηλαδή να διασφαλίζει ότι το σήμα αυτό μπορεί να επιτελέσει τις λειτουργίες του, και ότι, ως εκ τούτου, η άσκηση του εν λόγω δικαιώματος πρέπει να επιφυλάσσεται για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η χρήση του σημείου από τρίτον θίγει ή μπορεί να θίξει τις λειτουργίες του σήματος. Τέτοιες λειτουργίες είναι όχι μόνον η ουσιώδης λειτουργία του σήματος, η οποία συνίσταται στο να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας, αλλά και οι λοιπές λειτουργίες του, όπως, μεταξύ άλλων, η λειτουργία που συνίσταται στην εγγύηση της ποιότητας του προϊόντος ή της υπηρεσίας αυτής, ή οι λειτουργίες του σήματος ως διαύλου επικοινωνίας, ως επενδυτικού στοιχείου ή ως μέσου διαφημίσεως (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 2009, C-487/07, L'Oréal κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-5185, σκέψη 58, καθώς και της 23ης Μαρτίου 2010, C-236/08 έως C-238/08, Google France και Google, Συλλογή 2010, σ. I-2417, σκέψη 77).
- 72 Σκόπιμο είναι να προστεθεί ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 δεν απαιτεί να αποδειχθεί ότι υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως του κοινού, προκειμένου να παρασχεθεί απόλυτη προστασία σε περίπτωση ταυτότητας του σημείου με το σήμα καθώς και των προϊόντων και των υπηρεσιών (απόφαση LTJ Diffusion, προπαρατεθείσα, σκέψη 49).
- 73 Στην παρούσα αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 υπό το πρίσμα της ουσιώδους λειτουργίας του σήματος.

- 74 Στο πλαίσιο αυτό, συνάγεται από τα προεκτεθέντα ότι η εν λόγω διάταξη έχει την έννοια ότι μεταγενέστερο καταχωρισμένο σήμα είναι δυνατόν να κηρυχθεί άκυρο, αν είναι πανομοιότυπο με προγενέστερο σήμα, τα προϊόντα για τα οποία καταχωρίστηκε είναι πανομοιότυπα με αυτά για τα οποία το προγενέστερο σήμα προστατεύεται και η χρήση του μεταγενέστερου σήματος θίγει ή μπορεί να θίξει την ουσιώδη λειτουργία του σήματος που είναι να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση των προϊόντων.
- 75 Εν προκειμένω, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η χρήση από την Budvar του σήματος Budweiser στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν θίγει ούτε μπορεί να θίξει την ουσιώδη λειτουργία του σήματος Budweiser, δικαιούχος του οποίου είναι η Anheuser-Busch.
- 76 Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι περιστάσεις που προκάλεσαν τη διαφορά της κύριας δίκης παρουσιάζουν εξαιρετικό χαρακτήρα.
- 77 Ειδικότερα, πρώτον, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι η Anheuser-Busch και η Budvar εμπορεύονται η καθεμία στο Ηνωμένο Βασίλειο ζύθο υπό το λεκτικό σημείο «Budweiser» ή υπό το σήμα που περιλαμβάνει το σημείο αυτό κατά τη διάρκεια 30 περίπου ετών πριν την καταχώριση αυτών.
- 78 Δεύτερον, στις Anheuser-Busch και Budvar επετράπη να καταχωρίσουν από κοινού και ταυτοχρόνως τα σήματά τους «Budweiser» κατόπιν αποφάσεως που εξέδωσε το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) κατά τη διάρκεια του Φεβρουαρίου 2000.
- 79 Τρίτον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει επίσης ότι, καίτοι η Anheuser-Busch κατέθεσε αίτηση καταχωρίσεως του όρου «Budweiser» ως σήματος

στο Ηνωμένο Βασίλειο πριν την Budvar, καθεμία από τις δύο επιχειρήσεις χρησιμοποιούν έκτοτε καλοπίστως τα σήματά τους «Budweiser».

- 80 Τέταρτον, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 10 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε ότι, καίτοι οι ονομασίες είναι ταυτόσημες, οι καταναλωτές του Ηνωμένου Βασιλείου αντιλαμβάνονται σαφώς τη διαφορά μεταξύ της μπίρας της Budvar και της μπίρας της Anheuser-Busch, δεδομένου ότι η γεύση, η τιμή και η παρουσίασή τους ήταν πάντοτε διαφορετικές.
- 81 Πέμπτον, από τη συνύπαρξη των δύο σημάτων στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου προκύπτει ότι, καίτοι τα σήματα είναι πανομοιότυπα, οι μπίρες της Anheuser-Busch και της Budvar ήταν σαφώς αναγνωρίσιμες, καθόσον παρασκευάζονται από διαφορετικές επιχειρήσεις.
- 82 Κατά συνέπεια, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή στις γραπτές παρατηρήσεις της, το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/104 έχει την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, η καλόπιστη εκ παραλλήλου χρήση δύο πανομοιότυπων σημάτων που προσδιορίζουν πανομοιότυπα προϊόντα δεν θίγει ή δεν μπορεί να θίξει την ουσιώδη λειτουργία του σήματος που έγκειται στο να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών.
- 83 Σκόπιμο είναι να προστεθεί ότι, μελλοντικώς, σε περίπτωση οποιαδήποτε κακόπιστης πρακτικής κατά τη χρήση του σήματος Budweiser, τέτοιου είδους κατάσταση θα μπορούσε, ενδεχομένως, να εξετασθεί υπό το πρίσμα των κανόνων περί αθέμιτου ανταγωνισμού.
- 84 Λαμβανομένων υπόψη των προηγηθεισών παρατηρήσεων, πρέπει να δοθεί στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/104

έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος δεν μπορεί να ζητήσει να ακυρωθεί το μεταγενέστερο πανομοιότυπο σήμα που προσδιορίζει πανομοιότυπα προϊόντα σε περίπτωση από μακρού καλόπιστης εκ παραλλήλου χρήσεως δύο πανομοιότυπων σημάτων, όταν, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, η εν λόγω χρήση δεν θίγει ή δεν μπορεί να θίξει την ουσιώδη λειτουργία του σήματος που έγκειται στο να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁸⁵ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Η ανοχή κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, είναι έννοια του δικαίου της Ένωσης και ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανέχθηκε την από μακρού εδραιωμένη καλόπιστη χρήση εκ παραλλήλου, την οποία γνώριζε προ πολλού, από τρίτο μεταγενέστερου σήματος πανομοιότυπου με το σήμα του εν λόγω δικαιούχου αν αυτός στερούνταν κάθε δυνατότητας να αντιταχθεί προς τη χρήση αυτή.
- 2) Η καταχώριση προγενέστερου σήματος στο εν λόγω κράτος μέλος δεν συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία της απώλειας λόγω ανοχής που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας

89/104. Οι απαραίτητες προϋποθέσεις για να τρέξει η εν λόγω προθεσμία απώλειας δικαιώματος, ζήτημα ο έλεγχος του οποίου απόκειται στον εθνικό δικαστή, είναι, πρώτον, η καταχώριση του μεταγενέστερου σήματος στο εν λόγω κράτος μέλος, δεύτερον, η καλόπιστη κατάθεση του εν λόγω σήματος, τρίτον, η χρήση του προγενέστερου σήματος από τον δικαιούχο αυτού στο κράτος μέλος στο οποίο καταχωρίστηκε και, τέταρτον, η γνώση από τον δικαιούχο του προγενέστερου σήματος της καταχώρισεως του μεταγενέστερου σήματος και της χρήσεως αυτού μετά την καταχώρισή του.

- 3) Το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος δεν μπορεί να πετύχει την ακύρωση μεταγενέστερου πανομοιότυπου σήματος που προσδιορίζει πανομοιότυπα προϊόντα σε περίπτωση από μακρού καλόπιστης εκ παραλλήλου χρήσεως δύο πανομοιότυπων σημάτων, όταν, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, η εν λόγω χρήση δεν θίγει ή δεν μπορεί να θίξει την ουσιαστική λειτουργία του σήματος που έγκειται στο να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών.

(υπογραφές)